

AURRE-APRAIZ, OLERKARI

Euskal erriak ba-dabez euren seme argiak, gai askotan izan be. Guri olerkaritzan jardunak jakuz berarizko interesgarriak. Oneik doguz, pago arteko tantai aundi batzuen antzera, gure erria jantzi ta ospe-aintzaz beteten dauskuenak.

Onelakoak goratzea, euren lanean jarraitu da-gien batez be, duda barik dogu zeregin bikaiña.

Nik gaur Ajangiz'eko seme Aurre-Apraiz-tar Balendin, olerkari bikaiña, goratu nai neuke, egin dauskun eta aurrerantzean be, egingo dauskun euskal ar-loko lana, poesi ta olerki-lana berariz aitaturik.

Zati bitan bananduko dot artikulu au; lenengo zatiak Balendik zelako gizasemea dogun adierazoko dausku, eta bigarrenak zelako olerkari.

GIZONA

Olerkari ta idazle dozu Aurre-Apraiz-tar Balendin, eta Gernika'tik ur-samar daukagun Ajangiz erritxoan jaio zan 1912-11-3-an, elizaldearen bekaldean, Mendieta-Agerre etxaguntzan. Bizi be ementxe bizi da, joan-etorriren batzuk or zear egiña dogunarren.

Ez eban egin izan bigarren maillako ikasketarik; baiña, etxean eta eskolan izan eban aziera onari jarraituz, eta buru argikoa izanik, irakurteko beti izan dauan zaletasunez eta jente ikasiakaz izan dituan adiskidetasunezko artu-emonai esker, ikasienez be, ezetariko ingera barik, ibilli al izateko bestean landua dogu.

Ikastetxeetan luzaro ikasten ibillia ez dala be, asko ikasitako idazle ta olerkarien artean ba-dira, idazle oni euren olerki ta idazlanen eritxia eskatu dautsenak.

Guatemala'ko Itxastexe Nagusiko buru edo dekanoa bein, F. Gartzia Lorka-ren olerkereaz lilluraturik ei egoan; eta J. Zaitegi'k ari: «Auxe baiño be bikaiñagoa daukagu guk, ba». Aurre-Apraiz-en poesi

bat emon ei eutsan erderara itzulita; irakurri eban, leen baiño lilluratuago geratu ei zan.

Biozpera, bakar-zale dogu Ajangiztarra, benetako olerkariak diranez; baiña ba-daki alai ta pozik lagun-arteko bizitza adiskideakaz emoten be.

Gazte samur eta ameslari zala, gerratean esku artu eban; zauri-zauritua izan zan, batez be Artxandan, eta arik iru egunera atxilotua.

Bereak eta bost ikusi zituan gaixotegirik gaixotegi, atxillo-zelai ta baitegietan, lau illabetez jagi barik eta urtebetean errenka, makuluekin lenengo ta maki-leaz gero.

Beronek esan oi dauanez, toki illun baizen loi areitan ikusi ta sasan izan zituan oiñaze, atsekabe, ezbear eta mingostasunak bizitza guztirako goibeltasunezko zauria ezarri eutsen bere gogo minberan.

Guraso ta anai-arrebakin (neba-arreben artean amargarrena ta gazteena da berau) ondo ikasi izan eban euskeraz, amaren altzoan asita, etxean eta errian, aditza erabilten, joskera zuzen, esakera, itz eta euskeraren ezkutu guztiak...

Gero, eleder zaletasunak eta euskal erriaganako maitasun sutsuak eragiñik, errian ikasiak eukazan akatsak-eta zuzentzeko, gramatikaz bir-ikasi eban ez gitxi, eta arrezkero, bere bizi guztian alegindu izan da gure euskera, aberri-izkuntza, sustraitik ikasten. Gipuzkeraz ondo daki, baita beste euskalkiak be nainko ondo. Euskera garbi-zalea dogu; baiña ez gero garbikeri-zalea. Mikel Zarate'bere *Bizkaiko Euskal Idazleak* liburuan: «Baditu alako garbikeritxo batzuk; baiña olerkari gartsu ta etorritsua da, biotz-ondo andikoa» (253 orrialdean).

Gazte zalarik, guda aurretik asi zan idazten, Zornotza'ko *Jaungoiko-Zale'n*, esate baterako, gero, Guatemala'ko *Euzko-Gogoa'*, *Egan. Aranzazu, Karmel, Olerti'n* eta abar, jarraiturik.

Ugari ta gai askori buruz idatzi dau: aberkoiak, errikerari buruzkoak, eritxi-emoteak, ipuiñak, gertakizunak, eztabaidak, gramatika-gaiak, poesiari buruzko eritxi-emoteak eta abar. Itzulpenak egin izan dauskuz.

Idazteaz gaiñ, ba-ditu beste zaletasun batzuk: abeslari da, txistua jotzen dau, eta pillarmonikea, asti-uneetan, berak diñoskunez, baserriko bakartadean gogo nasaitu ta girotzeko. Oso elizkoi, abadeari lagundu oi dautso elizkizunetan, bai kantuak zuzentzen eta bai irakurgaiak egiten.

OLERKARI

Aurre-Apr aiz jaiotzaz dogu olerkari. Berak idazten daust: «Txiki-txikitandik nabaitzen neban biotz-eragin edo sentikizun olerkoa neure barrenean; eta Lauaxeta'ren *Arrats-beran* irakurri izan nebanean, «oneixek, neurtitz oneixek daukie niretzat oraiñarte irakurri izan ditudanak ez daben gogo-zirkingarria» esan neban». Eta ler-egin eutson barruan eban olermenak. Guda-oiñean eginda, «Euzkadi» egunerokoan argitaratu ebazan bere lenengo olerkiak.

Arrezkero, baitegian asita, samur ta bizi azaldu izan dau, olerkietan, bere izakera, bere nortasuna, bere barru-minberearen egon-eziña. Lirakoa dogu, eta olerki-liburu bi edo iru atontzeko lain poesi ba-ditu argitara emonen eta argitara emon bakoan ar-tean.

Uritik urrun bizi ez dala be, oiñez ordu erdiko bi-dea dago Gernika'tik, baso-basoan bizi da: landa eze, zugazti eder, latsen eresi bigun eta berein erata-ko txori-txorrotxio gozoz inguratutako eskualde zo-ragarrian, urietako iskanbilletatik urrundua, gogo baketsuaren poz-eztitan.

Au dala-ta, maite-maite dau izadia, bere olerkien etorri ta gotargi-emoille bait dau, Lizardi'k legez.

Eder izaten jako paper-txatal bat eta arkatz-kon-do bat aldean erabiltea, lan-bitarteko gogoeta leun-biziak dakartsoezan uzta joriak ez galtzearren.

Askotan idatzi izan ditu lanerako tresnen kirte-nean olerki txatalak, gero asti-aldietan osotu ta biri-bilduak.

Onela naiz arela, Aurre-Apr aiz'ek bere asti-or-duetan eta lanean ekiñik, poesi ederrik idatzi dausku.

«Ederrik» diñot eta olan da; aren lumatik urten-dako biotz-zauskadak ez ditugu auntzaren gaberdiko eztulak, adimen biziz gaitu ta biotz beroz indartuak baiño.

Izan be, poesigintzan gure aalmen edo indar bik esku artzen dabe, asmamenak eta naimenak.

Buruz pentsalari dogu Aurre-Apr aiz eta biotzez gartsua; naitaezko gaitasun bi olerkari guren izateko.

Lanari diarduala be, oldozkor dabilkigu, eta biotz bero; orrela sortuak dauz ainbat eta ainbat poesi eder. Aiengiz'tik ez urrin bizi izan zan, eta lugin, nekazari, baserriar Muxika'ko Urretxindor-rak be, Enbeita'tar Kepa'k kontatzen ala bertso bikain laga euskuzana.

Balendin'ek asko idatzi dau, bai olerkiz eta bai prosaz.

Gertu daukaz pare bat bertso-liburu argitaratze-ko. Ez dauko dirurik ortarako.

Urte batzuk dirala, ortarako diru-billa ain zuzen Venezuela'ra jo euskun, urtebete ta geiago bertan egiñik; baiña zoriak ez eutson irribarri gozorik era-kutsi, eta aberri-miñak joa —diruz urri?— etxera biur-tu zan. Esan dogu: minbera da izatez, eta etxetik urrin minberago biurto oi da euskalduna.

Etxera-nai ori argi be argi adierazo euskun oler-kariak, Venezuela'n egoala osotu ta 1970'garren ur-tean «Karmel» aldizkarian agertu eban neurtitz-sail gartsuan, «Ba-noa» tituluz bateatu ebanean. Emen dozu osorik.

*Ba-noa.
Au poza!
Abeslari daukat biotza.*

*Agur, atzerri legorra,
atsekabeen zelai ankerra.*

*Ba-noa.
Au-poz!
Zaparteri daukat biotza.*

*Ba-noa.
Aberri,
Euskalerra,
Aiengiz'ko baso-artera,
ETXERA!*

*Begira daukadaz etxeoak
—neure kutun laztanak—
adiskide, lagun eta auzoak.*

*Ba-noa.
Au poza!
Agur, betiko, atzerri itza.*

*Baitegitik urtetako neban
baizen aundia da nire poza.
Laster ibituko nire errimin,
eta igesi biotzeko samin.*

*Neutarren artean
—geure oillo-lurrean—
izan gura dot, ba,
poz eta atsekabe,
goibel eta pozkida,
Urtzi'ren oldea
une guztietan
ustetsu eginda.*

*Ba-noa.
Sekula olako pozkidarik!
Zain daukat, ba, zazuptu neban
zoruna, maitasunez beterik.*